ULOGA HBOR-A U FINANCIRANJU MALIH I SREDNJIH PODUZEĆA

Bokšić, Miro

Undergraduate thesis / Završni rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of economics Split / Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:124:962071

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-04-20**

Repository / Repozitorij:

REFST - Repository of Economics faculty in Split

zir.nsk.hr

UNIVERSITY OF SPLIT

dabar

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

SVEUČILIŠTE U SPLITU

EKONOMSKI FAKULTET

ZAVRŠNI RAD

ULOGA HBOR-A U FINANCIRANJU MALIH I SREDNJIH PODUZEĆA

Mentor:
prof. dr. sc. Zlatan Reić

Student:
Miro Bokšić, 4175247

Split, rujan 2018.

SADRŽAJ

1. UVOD 3
1.1. Definicija problema 3
1.2. Cilj rada 3
1.3. Metoda rada 3
1.4. Struktura rada 4
2. POJAM MALOG I SREDNJEG PODUZETNIŠTVA I NJEGOVA ULOGA U GOSPODARSTVU HRVATSKE 5
2.1. Definicija malog i srednjeg poduzetništva 5
2.2. Udio malog i srednjeg poduzetništva u hrvatskom gospodarstvu 5
2.3. Značaj sektora malih i srednjih poduzeća u RH i EU 9
2.4. Mala i srednja poduzeća u EU 10
3. IZAZOVI MALIH I SREDNJIH PODUZEĆA U HRVATSKOJ 11
3.1. Prepreke razvoja malih i srednjih poduzeća 11
3.2. Ograničenja financiranja malih i srednjih poduzeća 12
3.3. Pristup financijskim sredstvima malih i srednjih poduzeća 13
4. HBOR I NJEZINA ULOGA U FINANCIRANJU MALIH I SREDNJIH PODUZEĆA 15
4.1. Osnovne informacije o Hrvatskoj banci za obnovu i razvitak 15
4.2. Program kreditiranja malih i srednjih poduzeća 18
4.2.1. Cilj programa kreditiranja i namjena kredita 18
4.2.2. Korisnici kredita 20
4.2.3. Način kreditiranja 21
4.2.4. Iznos kredita, rok korištenja i otplata 23
4.2.5. Kamatna stopa 24
4.2.6. Naknade 28
4.2.7. Instrumenti osiguranja 28
4.2.8. Podnošenje zahtjeva i potrebna dokumentacija 29
4.3. Rad HBOR-a u 2015. godini 30
4.4. ESIF Krediti za rast i razvoj 32
5. PRIMJER IZ PRAKSE 34
6. ZAKLJUČAK 39
LITERATURA 40
SAŽETAK 40
SUMMARY 42
POPIS TABLICA 40
POPIS SLIKA 43
PRILOZI 40

1. UVOD

1.1. Definicija problema

Problem kojim se bavi ovaj rad odnosi se na glavni izazov s kojim se mala i srednja poduzeća susreću u svom poslovanju – otežanom pristupu izvorima i sredstvima financiranja te ulozi koju Hrvatska banka za obnovu i razvitak ima u procesima njihovog financiranja. Poznato je da su mala i srednja poduzeća temelj hrvatskog gospodarstva, što zbog udjela koji imaju u ukupnom broju poduzeća, što zbog prirode njihovog djelovanja (fleksibilnosti, prilagodljivosti, inovativnosti, itd.). S obzirom da odgovornost za financiranje pokretanja i obavljanja poduzetničke aktivnosti uglavnom leži na jednoj ili manjem broju osoba, česta je situacija da se susreću s nedostatkom kapitala i potrebom za uzimanjem kredita kod banaka. Pri tome su uvjeti kreditiranja HBOR-a u velikom broju slučajeva povoljniji od uvjeta kredita poslovnih banaka, zbog čega HBOR postaje «slamka spasa» brojnih malih i srednjih poduzetnika. Analizom koja je predmet ovog rada utvrdit će se kako srednja poduzeća mogu koristiti i koriste kredite HBOR-a, modele istih kredita te na koji način im HBOR olakšava pristup izvorima financiranja te sukladno s tim i obavljanja poslovanja.

1.2. Cilj rada

Cilj rada je analiza problema i izazova financiranja malih i srednjih poduzeća te definiranje uloge HBOR-a i njezinih programa u tom procesu financiranja.

1.3. Metoda rada

Metode koje se koriste u ovom radu su metode indukcije, dedukcije, analize, klasifikacije, deskripcije, kompilacije i komparacije. Korišteni podaci su prikupljeni iz sekundarnih podataka iz javno dostupnih izvora.

1.4. Struktura rada

Prvi dio rada bavi se definiranjem pojma malih i srednjih poduzeća, njihove uloge i udjela u hrvatskom gospodarstvu te osvrtom na značaj istih u gospodarstvu cijele Europske Unije. U drugom dijelu rada nastavlja se analiza malih i srednjih poduzeća specificiranjem izazova s kojima se susreću u svom poslovanju s posebnim fokusom na izazov ograničenog pristupa izvorima financiranja. Treći dio rada se odnosi na pitanje HBOR-a i njegove uloge u financiranju malih i srednjih poduzetnika. Potpora HBOR-a malim i srednjim poduzećima se ostvaruje kroz program kreditiranja razvitka malog i srednjeg poduzetništva koji je predmet detaljne analize ovog rada. Rad se zaključuje primjerom iz prakse, stvarnim slučajem malog poduzetnika koji je za pokretanje vlastitog poslovanja koristio upravo sredstva dobivena kroz kredit HBOR-a.

2. POJAM MALOG I SREDNJEG PODUZETNIŠTVA I NJEGOVA ULOGA U GOSPODARSTVU HRVATSKE

2.1. Definicija malog i srednjeg poduzetništva

Prema Zakonu o poticanju razvoja malog gospodarstva (NN br. 29/02, 63/07, 53/12, 56/13) koji je donesen 2002. godine prema preporuci Europske komisije, mala i srednja poduzeća definiraju se kao fizičke i pravne osobe koje samostalno i trajno obavljaju dopuštene djelatnosti radi ostvarivanja dobiti odnosno dohotka na tržištu. Malim i srednjim poduzetnicima se prema Zakonu smatraju ona poduzeća koja koja zadovoljavaju sljedeća tri kriterija:

(1) zapošljavaju prosječno manje od 250 radnika

(2) u poslovanju su neovisni

(3) ostvaruju ukupni godišnji promet do 60.000.000,00 kuna, ili imaju zbroj bilance ako prema financijskim izvješćima za prethodnu godinu ostvaruju godišnji poslovni prihod u iznosu protuvrijednosti do 50.000.000,00 eura, ili imaju ukupnu aktivu ako su obveznici poreza na dobit, odnosno imaju dugotrajnu imovinu ako su obveznici poreza na dohodak, u iznosu protuvrijednosti do 43.000.000,00 eura.

Prema veličini u smislu Zakona razlikuju se mikro, mali i srednji subjekti malog gospodarstva.

Mikro subjekti malog gospodarstva su fizičke i pravne osobe koje:

- prosječno godišnje imaju zaposleno manje od 10 radnika.
- prema financijskim izvješćima za prethodnu godinu ostvaruju godišnji poslovni prihod u iznosu protuvrijednosti do 2.000.000,00 eura, ili imaju ukupnu aktivu ako su obveznici poreza na dobit, odnosno imaju dugotrajnu imovinu ako su obveznici poreza na dohodak, u iznosu protuvrijednosti do 2.000.000,00 eura.

Mali subjekti malog gospodarstva su fizičke i pravne osobe koje:

- prosječno godišnje imaju zaposleno manje od 50 radnika,
- prema financijskim izvješćima za prethodnu godinu ostvaruju godišnji poslovni prihod u iznosu protuvrijednosti do 10.000.000,00 eura, ili imaju ukupnu aktivu ako su

obveznici poreza na dobit, odnosno imaju dugotrajnu imovinu ako su obveznici poreza na dohodak, u iznosu protuvrijednosti do 10.000.000,00 eura.

Srednji subjekti malog gospodarstva su fizičke i pravne osobe koje:

- prosječno godišnje imaju zaposleno više od 50 radnika,
- prema financijskim izvješćima za prethodnu godinu ostvaruju godišnji poslovni prihod u iznosu većem od protuvrijednosti 10.000.000,00 eura, ili imaju ukupnu aktivu ako su obveznici poreza na dobit, odnosno imaju dugotrajnu imovinu ako su obveznici poreza na dohodak, u iznosu protuvrijednosti većem od 10.000.000,00 eura.[1]

Tablica 1. Kategorije malih i srednjih poduzetnika

KATEGORIJE PODUZETNIKA	BROJ ZAPOSLENIKA	PRIHOD	UKUPAN IZNOS AKTIVE
MIKRO	< 10	do 2.000.000,00 eura	do 2.000.000,00 eura
MALI	< 50	do 10.000.000,00 eura	do 10.000.000,00 eura
SREDNJI	> 50	više od 10.000.000,00 eura	više od 10.000.000,00 eura

Izvor: rad autora prema podacima iz Zakona o poticanju razvoja malog gospodarstva

[1]Zakon o poticanju razvoja malog gospodarstva, proćišćeni tekst zakona NN 29/02, 63/07, 53/12, 56/13, 121/16 nasnaziod 31.12.2016.https://www.zakon.hr/download.htm?id=527

2.2. Udio malog i srednjeg poduzetništva u hrvatskom gospodarstvu

Prema CEPOR-ovom[2] Izvješću o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj za 2016. godinu, u gospodarstvu Hrvatske mala i srednja poduzeća imaju udio od 99,7% u 2015. godini. Ta struktura je nepromijenjena u odnosu na prethodne dvije godine. U strukturi malih i srednjih poduzeća došlo je do promjene u 2015. godini, koju je obilježio porast broja malih poduzeća za 2,1% u odnosu na 2014. i pad broja srednjih poduzeća za 2,4% (tablica 2).

Tablica 2. Struktura poduzeća s obzirom na veličinu od 2011. do 2015.

	2011.		2012.		2013.		2014.		2015.	
	Broj subjekata	**%**	**Broj subjekata**	**%**	**Broj subjekata**	**%**	**Broj subjekata**	**%**	**Broj subjekata**	**%**
Sektor malih i srednjih poduzeća	90.831	99,6	96.906	99,6	100.841	99,7	104.116	99,7	106.221	99,7
Mala poduzeća	89.539		95.597		99.573		102.895		105.029	
Srednja poduzeća	1.292		1.309		1.268		1.221		1.192	
Velika poduzeća	359	0,4	348	0,4	350	0,3	354	0,3	348	0,3
Ukupno	**91.190**	**100**	**97.254**	**100**	**101.191**	**100**	**104.470**	**100**	**105.569**	**100**

Izvor: rad autora prema podacima iz CEPOR Izvješća o malih i srednjim poduzetnicima u Hrvatskoj-2016.

[2]CEPOR = Centar za politiku razvoja malih i srednjih poduzeća i poduzetništva

Mala i srednja poduzeća zapošljavala su više od dvije trećine svih zaposlenih u poslovnim subjektima u Hrvatskoj u 2015. godini, i taj udio se nije značajno mijenjao u odnosu na 2014. godinu. Broj zaposlenih u malim poduzećima u 2015. godini je porastao u odnosu na 2014. godinu za 2,5%, u srednjim poduzećima za 1,4%, dok je u istom razdoblju u velikim poduzećima zabilježen pad broja zaposlenih za 1,6% (tablica 3).

Tablica 3. Veličina poduzeća i zaposlenost, ukupan prihod i izvoz u 2014. i 2015. godini

Ekonomski kriterij valorizacije sektora	Veličina poduzeća					
	Mala		Srednja		Velika	
	2014.	2015.	2014.	2015.	2014.	2015.
Broj zaposlenih	422.238	432.934	145.246	147.250	262.632	258.400
Zaposlenost (udio)	*50,9%*	*51,6%*	*17,5%*	*17,6%*	*31,6%*	*30,8%*
Ukupan prihod (mil. kn)	21.807	226.110	112.320	119.100	290.663	294.438
Ukupan prihod (udio)	*34,9%*	*35,4%*	*18,1%*	*18,6%*	*47%*	*46%*
Izvoz (000 kn)	24.780.905	26.446.403	27.858.437	31.526.196	53.450.269	57.341.701
Izvoz (udio)	*25,2%*	*23%*	*23,3%*	*27,3%*	*51,5%*	*49,7%*

Izvor: rad autora prema podacima iz CEPOR Izvješća o malih i srednjim poduzetnicima u Hrvatskoj – 2016.

U Tablici 3. je vidljivo da je u 2015. godini udio malih i srednjih poduzeća u ukupnom prihodu iznosio 54%, što je neznatno povećanje (od 1 postotnog poena) u odnosu na 2014. godinu. Međutim, promjene u prihodima ovisno o veličini poduzeća su uočljivije: ukupan prihod malih poduzeća u 2015. godini porastao je za 4,8%, srednjih poduzeća za 6%, a velikih poduzeća za 1,3% u odnosu na 2014. godinu.

U ukupno ostvarenom izvozu hrvatskih poduzeća u 2015. godini, mala i srednja poduzeća sudjeluju s udjelom od 50,3%, čime su neznatno pretekla velika poduzeća, koja su s udjelom od 49,7% u 2015. godini po prvi puta ostvarila manje od polovine ukupnog izvoza. Vrijednost

izvoza malih poduzeća u 2015. godini povećala se za 6,7%, srednjih poduzeća za značajnih 13,2%, te velikih poduzeća za 7,3% u odnosu na 2014. godinu.[3]

2.3. Značaj sektora malih i srednjih poduzeća u RH i EU

S obzirom na gore prikazane rezultate o udjelu zaposlenosti, ukupno ostvarenom prihodu i izvozu, možemo zaključiti da mala i srednja poduzeća predstavljaju okosnicu hrvatskog gospodarstva. Također, kao glavnim pokretačem razvoja svakog suvremenog gospodarstva se smatraju mala i srednja poduzeća. Pritom ni Republika Hrvatska nije iznimka. Stoga se mala i srednja poduzeća u današnjem ekonomskom sistemu definiraju kao snaga koja u najvećoj mjeri može utjecati na poboljšanje nacionalne gospodarske strukture. Razlozi za to su sljedeći:

- malo i srednje poduzetništvo predstavlja jednog od mogućih generatora zapošljavanja
- potencijalni su izvori stvaralačke i inovativne energije koja može pridonijeti dinamici hrvatskog gospodarstva
- imaju sposobnost prilagodbe i brzog odgovora na promjene gospodarskih prilika (posebno onima Europske Unije)
- okvir su za realizaciju poduzetničkih inicijativa[4]

[3] CEPOR, Izvješće o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj – 2016., http://www.cepor.hr/publikacijepolicy-dokumentiprezentacije/izvjesce-o-malim-i-srednjim-poduzecima/

[4]Bistričić, A., Značaj poslovanja malih i srednjih poduzeća u gospodarstvu Republike Hrvatske i gospodarstvima zemlja Europske Unije, Sveučilište u Rijeci, 2011.

2.4. Mala i srednja poduzeća u EU

Prema izvješću Europske komisije u 2015. godini, u Europskoj uniji je poslovalo oko 23 milijuna malih i srednjih poduzeća, koja su zapošljavala 90 milijuna djelatnika (67% ukupne zaposlenosti) i generirala 3.900 milijardi eura dodane vrijednosti (57% ukupne dodane vrijednosti). U odnosu na 2014. godinu zaposlenost u europskim malim i srednjim poduzećima porasla je za 1,5%, a dodana vrijednost za 5,7%. Porast zaposlenosti u malim i srednjim poduzećima zabilježile su u 2015. godini sve članice EU, izuzev Finske. Mikro poduzeća bila su, s udjelom od 53%, u najvećoj mjeri zaslužna za porast zaposlenosti u sektoru malih i srednjih poduzeća. Prosječan broj zaposlenih po poduzeću je 4, još od 2013. godine.[5]

Kada se uzme u obzir važnost malih i srednjih poduzeća kao generatora novih radnih mjesta, pokretača inovacija, nositelja izvoza i dodane vrijednosti, sasvim je razumljiva briga države te usmjeravanje i poticanje razvoja ovoga gospodarskog segmenta. Važnost malih i srednjih poduzeća nije prepoznala samo Europska Unija, već i Republika Hrvatska stoga im se posvećuje posebna pažnja. O značaju razvoja malog i srednjeg poduzetništva za hrvatsko gospodarstvo svjedoče i već spomenute zakonske regulative usmjerene na njegov razvoj. Jedan od značajnijih trenutaka bilo je donošenje Zakona o poticanju razvoja malog gospodarstva kojim su se uredile osnove mjere za primjenu poticajnih gospodarskih mjera usmjerenih razvoju, restrukturiranju i tržišnom prilagođavanju malog gospodarstva te osnivanje Hrvatske agencije za malo gospodarstvo.[6]

Osnovni cilj potpore je stvaranje institucionalnog okruženja koje bi poticajno djelovalo na poduzetničke aktivnosti, odnosno na stvaranje takvog okruženja u kojemu bi se poduzetnici osjećali motiviranima za pokretanje novih poslovnih pothvata. Podrška malim i srednjim poduzećima očituje se putem financijskih subvencija, pristupu izvorima financiranja, poreznih olakšica, putem strateškog i menadžerskog savjetovanja i sl.[7]

[5] CEPOR, Izvješće o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj – 2016., http://www.cepor.hr/publikacijepolicy-dokumentiprezentacije/izvjesce-o-malim-i-srednjim-poduzecima/
[6]Kersan-Škrabić, Banković, I., Malogospodarstvo u Hrvatskojiulazak u EuropskuUniju, Hrčak, 2008.
[7]Ploh, M., Ograničenja i mogućnosti financiranja malih i srednjih poduzeća u Republici Hrvatskoj, stručni rad, 2017.

3. IZAZOVI MALIH I SREDNJIH PODUZEĆA U HRVATSKOJ

3.1. Prepreke razvoja malih i srednjih poduzeća

Iako su generatori rasta i razvoja ukupnoga gospodarstva, mala i srednja poduzeća u svome se poslovanju susreću s brojnim izazovima i problemima. Najveće prepreke koje utječu na razvoj sektora malih i srednjih poduzeća su sljedeće:

- administrativne prepreke, naročito one vezane uz dugotrajne i skupe procedure za pokretanje i likvidaciju poduzeća
- neefikasnost pravosuđa
- dugotrajne procedure registracije vlasništva
- nedostatnost obrazovnih sadržaja za izgradnju poduzetničkih kompetencija
- nerazvijenost neformalnih oblika financiranja pokretanja i rasta poslovnih pothvata.[8]

No, kao jedan od najvećih izazova s kojima se susreću mala i srednja poduzeća su ograničene mogućnosti financiranja i pristup financijskim sredstvima.

Tablica 4. Prilike i izazovi malih i srednjih poduzetnika

PRILIKE	IZAZOVI
• ciljani segment tržišta, uska specijaliziranost i stručnost poslovanja • proizvodi i usluge prilagođeni ciljanim skupinama kupaca • fleksibilnost, sposobnost prilagođavanja promjenama na tržištu i novim uvjetima poslovanja • inovativnost, poduzetnički duh, sklonost ka riziku • bolja kontrola i nadzor nad procesima, uključenost rukovodstva u poslovanje • kraće linije komunikacije i bolja informiranost zaposlenika	• ograničen pristup potrebnom znanju i vještinama • ograničena dostupnost izvorima financiranja • ograničena sposobnost ublažavanja negativnoh utjecaja promjena u okolini • veća individualna odgovornost (jedan čovjek zadužen za veći broj aktivnosti, procesa) • ograničeni ljudski resursi, outsourcing pojedinih aktivnosti i poslova (pr. računovodstvo, pravni poslovi, transport, itd.)

Izvor: rad autora

[8] CEPOR, Izvješće o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj – 2016., http://www.cepor.hr/publikacijepolicy-dokumentiprezentacije/izvjesce-o-malim-i-srednjim-poduzecima/

3.2. Ograničenja financiranja malih i srednjih poduzeća

Mali i srednji poduzetnici se susreću s problematikom financiranja iz više razloga:

- ograničeni pristup potrebnom znanju i vještinama,
- nedostatak vlastitog kapitala,
- nedostatak vlastite imovine kao pokrića,
- velika neizvjesnost i rizik,
- visoke kamatne stope i naknadne u slučaju kreditiranja te
- nemogućnost pravodobnog povrata.

Problematika pristupa izvorima financiranja malih i srednjih poduzeća predmet je istraživanja znanstvene i stručne javnosti, ali i međunarodnih organizacija. Provedena istraživanja u svijetu i u Republici Hrvatskoj upućuju na relativno skup i kompliciran pristup maloga gospodarstva bankovnim kreditima. Pri tome su ograničenja kod bankovnih kredita sljedeća:

- pretjerano osiguranje
- komplicirana dokumentacija
- trošak financiranja (visoke kamatne stope, bankarske naknade).

Malim i srednjim poduzećima pristup je izvorima financiranja otežan zbog nedovoljne razine kapitala i drugih izvora osiguranja. Kada poduzetnici traže financijska sredstva za svoje dugoročne investicije, kreditori se suočavaju s asimetričnim podacima, visokim rizicima potencijalne nemogućnosti naplate tako odobrenih kredita te visokim prosječnim transakcijskim troškovima.[9]

Vidučić, Boras i Vidučić[10] modelskim pristupom proveli su istraživanje o percepciji poduzetnika na poslovno okruženje. Rezultati istraživanja pokazali su da su troškovi financiranja i pristup financijskim sredstvima najvažniji ograničavajući faktori kod osnivanja i

[9]Učkar, D. i Grgić, J. (2016) Specifičnosti financiranja sektora malih srednjih poduzeća u Republici Hrvatskoj i usporedba sa stanjem u Europskoj uniji, u Stojanović, A. i Šimović, H. (ured), Aktualni problemi i izazovi razvoja financijskog sustava, Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet, str. 229.
[10]Vidučić, Lj., Vidučić, V. i Boras, D. (2014) SMEs Access to Financein Croatia-Model Approach, Proceedings International Science Conference, Lisbon: International Science Conference, str. 1041.

vođenja posla u poduzetništvu. Također, navode i kako je pristup kapitalu dodatno otežan zbog nepotpune strukture institucionalnog financiranja, tj. zbog odsutnosti dobrostojećih investitora rizičnog kapitala te zbog plitkog i nelikvidnog tržišta vrijednosnih papira. Pronalaženje financijskih izvora predstavlja veliki teret malim i srednjim poduzećima, osobito početnicima koji su ranjivi te nemaju ni jamstva ni reputaciju.

3.3. Pristup financijskim sredstvima malih i srednjih poduzeća

Lakši pristup financijskim sredstvima predstavlja jedan od glavnih ciljeva nacionalne Strategije razvoja poduzetništva 2013.-2020.[11]

Tržište novca za poduzetničke projekte u Hrvatskoj još se uvijek može opisati kao tradicionalno. Bankarski krediti predstavljaju prevladavajući oblik financiranja poduzetničke aktivnosti u Hrvatskoj. Kredite banaka slijede krediti kreditnih unija, a zatim Vladine programi poticaja i subvencionirane kreditne linije. Mogućnosti financiranja malih i srednjih poduzeća putem fondova rizičnog kapitala i neformalnih oblika financiranja (pr. poslovni anđeli) koji su pogodniji za rizičnije poduzetničke pothvate u fazi pokretanja ili brzog rasta, još uvijek su nedovoljno razvijene.[12]

Osim toga, pod utjecajem krize je došlo do povećanja neurednosti u otplati bankovnih kredita, odnosno došlo je do pogoršanja kvalitete kreditnog portfelja banaka. Banke u takvim uvjetima smanjuju svoju kreditnu aktivnost, oslanjaju se na vlastite izvore financiranja, pooštravaju kreditne standarde te podižu cjenovne uvjete kreditiranja. U takvim uvjetima mali i srednji poduzetnici se nastoje osloniti na druge dostupne izvore financiranja, među kojima jednu od ključnih uloga ima Hrvatska banka za obnovu i razvitak.

---

[11]Strategija razvoja poduzetništva u Republici Hrvatskoj 2013.-2020., http://www.europski-fondovi.eu/sites/default/files/dokumenti/Strategy-HR-Final.pdf

[12]Ploh, M., Ograničenja i mogućnosti financiranja malih i srednjih poduzeća u Republici Hrvatskoj, stručni rad, 2017.

Tablica 5. Percepcija o raspoloživosti netradicionalnih izvora financiranja u 2014. i 2015. godini

	Ocjena 5 pokazuje :	2014.			2015.		
		GEM prosjek	EU prosjek	Hrvatska	GEM prosjek	EU prosjek	Hrvatska
Financijska podrška	Postoji dovoljno dioničkih fondova, financiranja dugova, vladinih subvencija, privatnih investitora, fondova rizičnog kapitala; dostupnost inicijalne javne ponude dionica (IPO)	2,4	2,7	**2,3**	2,5	2,7	**2,0**

Izvor: *GEM Hrvatska, CEPOR – Centar za politiku razvoja malih i srednjih poduzeća i poduzetništva, 2016.*

4. HBOR I NJEZINA ULOGA U FINANCIRANJU MALIH I SREDNJIH PODUZEĆA

4.1. Osnovne informacije o Hrvatskoj banci za obnovu i razvitak

Hrvatska banka za obnovu i razvitak (HBOR) je razvojna i izvozna banka Republike Hrvatske čija je osnovna zadaća poticanje razvitka hrvatskog gospodarstva. Kreditiranjem, osiguranjem izvoza od političkih i komercijalnih rizika, izdavanjem garancija te poslovnim savjetovanjem, HBOR gradi mostove između poduzetničkih ideja i njihovih ostvarenja s ciljem osnaživanja konkurentnosti hrvatskog gospodarstva.

Hrvatska banka za obnovu i razvitak je osnovana 12. lipnja 1992. godine donošenjem Zakona o Hrvatskoj kreditnoj banci za obnovu (HKBO) (NN 33/92), izmjene i dopune koje su objavljene u NN 76/93, 108/95, 08/96. U prosincu 1995. godine, Banka mijenja naziv u Hrvatska banka za obnovu i razvitak. U prosincu 2006. godine donesen je novi Zakon o Hrvatskoj banci za obnovu i razvitak (NN 138/06), a u ožujku 2013. godine stupio je na snagu Zakon o izmjenama Zakona o Hrvatskoj banci za obnovu i razvitak (NN 25/13). Izmjena Zakona odnosi se na promjenu u broju članova nadzornog odbora HBOR-a.

Osnivač i 100%-tni vlasnik je Republika Hrvatska. Temeljni kapital utvrđen je Zakonom u visini od 7 milijardi kuna čiju dinamiku uplate iz Državnog proračuna određuje Vlada Republike Hrvatske.[13]

HBOR kroz niz kreditnih programa potiče pokretanje novih i razvoj postojećih malih i srednjih poduzeća. Ciljevi koje HBOR želi ostvariti kroz kreditne programe su razvoj poduzetničkih pothvata, jačanje konkurentnosti obrta, malih i srednjih poduzeća, ravnomjeran regionalni razvoj,otvaranje novih radnih mjesta, te izlazak poduzeća na nova inozemna tržišta.

Djelatnosti Hrvatske banke za obnovu i razvitak prvenstveno su:
1. financiranje obnove i razvitka hrvatskoga gospodarstva,
2. financiranje infrastrukture,
3. poticanje izvoza,
4. potpora razvitku malog i srednjeg poduzetništva,

[13]Službenestranice HBOR-a, https://www.hbor.hr/naslovnica/hbor/o-nama/

5. poticanje zaštite okoliša,
6. osiguranje izvoza hrvatskih roba i usluga od netržišnih rizika.[14]

Upravu HBOR-a čine tri člana, od kojih jedan obnaša funkciju predsjednika Uprave. Članove Uprave imenuje Nadzorni odbor. Uprava vodi poslove u okviru djelokruga utvrđenog Zakonom i Statutom te raspolaže imovinom HBOR-a. Sjednice Uprave održavaju se po potrebi, u pravilu utorkom.

Nadzorni odbor HBOR-a čini deset članova i to šest ministara Vlade Republike Hrvatske, tri saborska zastupnika te predsjednik Hrvatske gospodarske komore. Ministar nadležan za financije predsjednik je Nadzornog odbora, a ministar nadležan za gospodarstvo zamjenik predsjednika. Nadzorni odbor prati i kontrolira zakonitost rada Uprave te imenuje i opoziva predsjednika i članove Uprave. Nadzorni odbor utvrđuje načela poslovne politike i strategije, nadzire vođenje poslova banke, donosi kreditne politike HBOR-a, utvrđuje godišnje financijske izvještaje, razmatra izvješća unutarnje revizije, vanjskih neovisnih revizora i izvješća Državnog ureda za reviziju. Sjednice Nadzornog odbora održavaju se po potrebi, a najmanje jednom polugodišnje.[15] Na dan 1. srpnja 2018. broj zaposlenih iznosio je 372.[16]

Slika 1.Logotip HBOR-a

Izvor: slika preuzeta sa službenih stranica HBOR-a, www.hbor.hr

[14]Zakon o Hrvatskojbancizaobnovuirazvitak, članak 10., https://www.zakon.hr/z/570/Zakon-o-Hrvatskoj-banci-za-obnovu-i-razvitak
[15]Zakon o Hrvatskojbancizaobnovuirazvitak, članak 10., https://www.zakon.hr/z/570/Zakon-o-Hrvatskoj-banci-za-obnovu-i-razvitak
[16]Službenestranice HBOR-a, https://www.hbor.hr/naslovnica/hbor/o-nama/

Slika 2.Organizacijska struktura HBOR-a

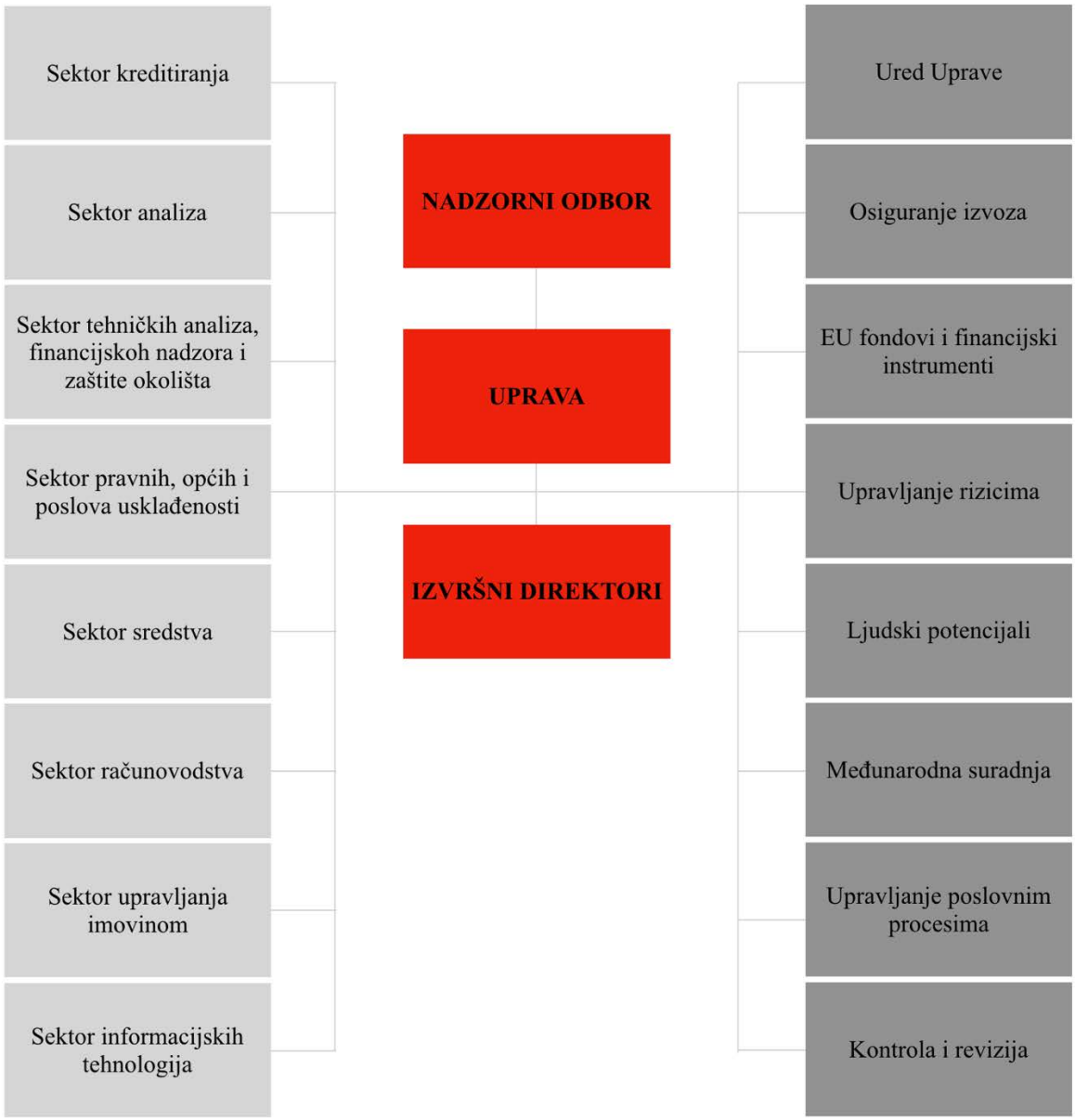

Izvor: rad autora prema podacima sa službenih stranica HBOR-a, www.hbor.hr

4.2. Program kreditiranja malih i srednjih poduzeća

U sklopu svog djelovanja HBOR posjeduje brojne programe kreditiranja namijenjene različitim korisnicima i s različitim namjenama. Trenutno aktivni programi kreditiranja HBOR-a su: krediti za početnike/start-upove, mlade poduzetnike, žene poduzetnice, pronalaske, turizam, pripremu turističke sezone, poljoprivredu, kreditiranje pripreme poljoprivredne proizvodnje, gospodarstvo, novu proizvodnju, infrastrukturu, zaštitu okoliša, brodarstvo, energetsku obnovu zgrada, likvidnost, restrukturiranje, kreditiranje proizvodnje, trajna obrtna sredstva, kreditiranje EU projekata ruralnog razvoja, ribarstva i vinske omotnice, kreditiranje EU projekata javnog sektora i privatnog sektora, priprema izvozu, krediti kupcima i dobavljačima, ESIF krediti za energetsku učinkovitost u zgradama javnog sektora, ESIF krediti za rast i razvoj, ESIF krediti za javnu rasvjetu i konačno program kreditiranja razvitka malog i srednjeg poduzetništva koji je i predmet ovog rada.[17]

Iz istraživanja o malim i srednjim poduzećima u prvom dijelu rada jasno je da je raspoloživost različitih vrsta izvora financiranja poduzetničke aktivnosti u Hrvatskoj ograničena. Također, nakon niza ratnih, tranzicijskih, privatizacijskih problema te onih prouzrokovanih ekonomskom krizom, HBOR se postavlja kao institucija s velikim značajem za razvoj poduzetništva i tržišnom prilagođavanju malog gospodarstva. S ciljem njihovog podupiranja, HBOR nudi niz programa prilagođenih potrebama malih i srednjih poduzeća koji uključuju aktivnosti kreditiranja, savjetovanja, siguranja i međufinanciranja.[18]

4.2.1. Cilj programa kreditiranja i namjena kredita

Cilj programa je kreditiranje razvitka malog i srednjeg poduzetništva u svrhu:

- moderniziranja i proširenja poslovanja,
- povećanja broja radnih mjesta.

[17] Službene stranice HBOR-a, https://www.hbor.hr/kreditni_program/
[18] HBOR, Podrškakonkurentnostimaloggospodarstva, veljača 2015., službenestranice HBOR-a, www.hbor.hr

Krediti su namijenjeni za:

1. OSNOVNA SREDSTVA	MATERIJALNA IMOVINA • osnivačka ulaganja • zemljište, građevinski objekti • oprema i uređaji • osnovno stado i podizanje dugogodišnjih nastada NEMATERIJALNA IMOVINA • razvoj proizvoda ili usluga, patenti, licence, koncesije, autorska prava, franšize
2. TRAJNA OBRTNA SREDSTVA	• do 30% odobravanja kredita

Iznos ulaganja u nematerijalnu imovinu ovisi o stručnoj ocjeni klijenta i/ili raspoloživim izvorima sredstava HBOR-a. Kod financiranja razvoja proizvoda ili usluga (krajnji) korisnik je u obvezi dostaviti detaljan poslovni plan s opisom proizvoda ili usluge, namjenom proizvoda ili usluge, ciljanom skupinom korisnika proizvoda ili usluge, vremenskim trajanjem razvoja, planiranom cijenom budućeg proizvoda te s tim povezanim planiranim prihodima u budućim razdobljima, planiranim troškovima i sl.

Programom se ne kreditiraju namjene odnosno djelatnosti kako slijedi:

- dijelovi investicije koji služe u osobne svrhe;
- kupovina, gradnja i opremanje apartmana, bez obzira je li riječ o ulaganju fizičkih ili pravnih osoba, osim ulaganja u aparthotele s restoranom;
- kockarnice, kladionice i slične djelatnosti;
- proizvodnja (osim primarne poljoprivrede), prerada i distribucija duhana i duhanskih proizvoda;
- djelatnosti izdavanja novina i drugih povremenih izdanja, djelatnosti proizvodnje i emitiranje radijskog i televizijskog sadržaja,djelatnosti novinskih agencija;

- djelatnosti agencija za oglašavanje i odnosa s javnošću;
- aktivnosti koje uključuju životinje u eksperimentalne i znanstvene svrhe;
- aktivnosti koje imaju negativan utjecaj na okoliš, a nisu u značajnoj mjeri ublažene ili kompenzirane;
- javnobilježnička djelatnost.[19]

4.2.2. Korisnici kredita

Korisnici kredita prema ovom programu mogu biti:

- trgovačka društva, obrtnici, obiteljska poljoprivredna gospodarstva, fizičke osobe koje samostalno obavljaju djelatnost, zadruge i udruge – oni koji posluju najmanje dvije godine.
- pravne i fizičke osobe koje posluju manje od dvije godine ukoliko imaju prethodno poslovno iskustvo vlasnika i/ili osnivača.[20]

HBOR u pravilu ne razmatra izravne zahtjeve korisnika kredita kojima je udjel kapitala i rezervi u pasivi bilance manji od 30%. Poslovne banke koje su s HBOR-om ugovorile suradnju na provođenju ovog Programa kreditiranja mogu biti korisnici kredita. Poslovne banke dužne su sredstva kredita plasirati krajnjim korisnicima u skladu s Programom.

HBOR ograničava i ne razmatra kreditiranje poslovnih subjekata:

- u čijoj su vlasničkoj strukturi dužnosnici koji u HBOR-u obnašaju dužnost, a koji imaju 0,5% ili više dionica odnosno udjela u vlasništvu, uključujući i one poslovne subjekte u kojima su dužnosnici prenijeli svoja upravljačka prava na temelju udjela u kapitalu društva na drugu osobu ili posebno tijelo.

[19]Malo i srednje poduzetništvo – Program kreditiranja razvitka malog i srednjeg poduzetništva, cjeloviti tekst programa, https://www.hbor.hr/kreditni_program/malo-srednje-poduzetnistvo/
[20]Službenestranice HBOR-a, https://www.hbor.hr/kreditni_program/malo-srednje-poduzetnistvo/

- poslovni subjekti u kojima je član obitelji dužnosnika koji u HBOR-u obavlja dužnost ima 0,5% ili više udjela u vlasništvu, u slučaju kada je član obitelji dužnosnika na bilo koji način, izravno ili neizravno, stekao predmetni udio, odnosno dionice od dužnosnika u razdoblju od dvije godine prije imenovanja odnosno izbora na ovu dužnost pa do prestanka njezinog obnašanja.[21]

4.2.3. Način kreditiranja

Program kreditiranja malih i srednjih poduzeća HBOR provodi na jedan od 3 načina:

1. putem poslovnih banaka,
2. izravnim kreditiranjem,
3. modelom podjele rizika.[22]

Kreditiranje putem poslovnih banaka

Dokumentirani zahtjevi za kredit podnose se poslovnim bankama koje su s HBOR-om ugovorile suradnju na provođenju Programa. Popis poslovnih banaka je sastavni dio Programa kreditiranja. Ovisno o odluci nadležnog tijela HBOR-a, poslovna banka i HBOR zaključuju ugovor okreditu za krajnjeg korisnika. Temeljem ugovora o kreditu između poslovne banke i HBOR-a,poslovna banka zaključuje ugovor o kreditu s krajnjim korisnikom kredita. HBOR isplaćuje sredstva poslovnoj banci te je poslovna banka u obvezi na istovjetan način obavljati isplate prema dobavljačima i sl. prema nalogu korisnika kredita.

[21]Ograničenjakreditiranjaposlovnihsubjekata u kojimaudjele u vlasništvuimajudužnosniciičlanovinjihovihobitelji, https://www.hbor.hr/wp-content/uploads/2016/10/Ogranicenje-u-kreditiranju-drzavnih-duznosnika.pdf

[22]Malo i srednje poduzetništvo – Program kreditiranja razvitka malog i srednjeg poduzetništva, cjeloviti tekst programa, https://www.hbor.hr/kreditni_program/malo-srednje-poduzetnistvo/

Slika 3. Poslovne banke uključene u Program kreditiranja

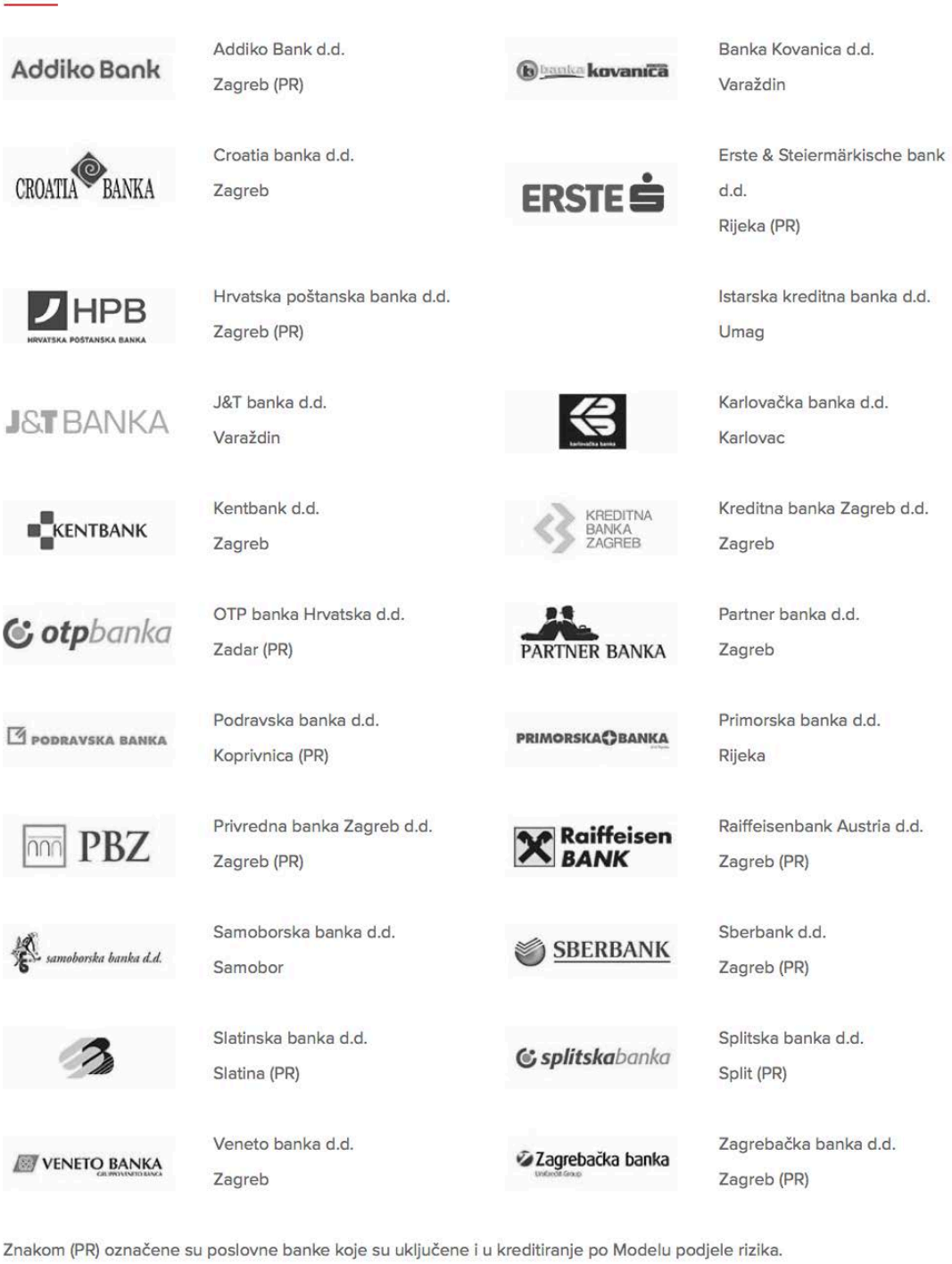

Izvor: slika preuzeta sa službenih stranica HBOR-a, www.hbor.hr

Izravno kreditiranje

Dokumentirani zahtjevi za kredit upućuju se izravno HBOR-u. Ovisno i odluci nadležnog tijela HBOR-a, zaključuje se ugovor o kreditu izravno s korisnikom kredita. Kod izravnih

kredita HBOR, u pravilu, ne izvršava uplate korisniku kredita, već po njegovom nalogu izravno njegovim dobavljačima ili izvođačima radova.

Kreditiranje po modelu podjele rizika

Dokumentirani zahtjevi za kredit se podnose poslovnim bankama s kojima je HBOR ugovorio suradnju na provođenje Programa po modelu podjele rizika. Poslovna banka i krajnji korisnik kredita zaključuju ugovor o klupskom kreditu (tripartitni ugovor).

Model podjele rizika podrazumijeva način provedbe programa kreditiranja HBOR-a u suradnji s poslovnim bankama, pri čemu HBOR i poslovna banka dijele rizik povrata plasiranih kreditnih sredstava. Model omogućava financiranje investicijskih projekata i obrtnih sredstava na način da:

- poslovna banka kreditira u pravilu najmanje 50% iznosa ukupnog kredita (kredit poslovne banke), u pravilu iz vlastitih sredstava;
- HBOR kreditira do 50% iznosa ukupnog kredita (izravni kredit HBOR-a) uz instrumente osiguranja uobičajene u bankarskom poslovanju i u istom redu namirenja.

Zahtjev za kredit podnosi se poslovnoj banci. Prednost ovog oblika kreditiranja za poduzetnike je činjenica da su poslovne banke spremnije kreditirati projekte u kojima ne snose cjelokupni rizik.[23]

4.2.4. Iznos kredita, rok korištenja i otplata

Najniži iznos kredita koji HBOR odobrava iznosi 80.000,00 kn, a najviši 8.000.000,00 kn. HBOR u pravilu kreditira do 75% predračunske vrijednosti investicije bez PDV-a.

U slučaju kada korisnik kredita obavlja isporuku dobara ili pruža usluge koje su po Zakonu o porezu na dodanu vrijednost izuzete od obračunavanja PDV-a, a u tu svrhu se odobrava kredit HBOR-a, kao i u slučajevima kada korisnik kredita ne ostvaruje prihod dovoljan za ulazak

[23]Model podjele rizika, cjeloviti tekst, https://www.hbor.hr/wp-content/uploads/2018/02/Model-podjele-rizika letak-hrv.pdf

u sustav PDV-a, HBOR može razmotriti kreditiranje predračunske vrijednosti investicije s PDV-om.

Krediti se odobravaju u kunama ili u kunama uz valutnu klauzulu ovisno o zahtjevu korisnika i mogućnostima HBOR-a.

Ostali uvjeti kreditiranja su:

- Počekdo 3 godine do 5 godina za podizanje i/ili restrukturiranje dugogodišnjih nasada
- Rok otplate do 12 godina uključujući i počekU opravdanim slučajevima, kada investicijska studija ukazuje na potrebu za duljom ročnosti i počekom, rok otplate može biti do 17 godina uključujući do 4 počeka.
- Dinamika otplate kredita u mjesečnim, tromjesečnim ili polugodišnjim ratama, ali je sukladno zahtjevu korisnika kredita i planiranim projekcijama poslovanja moguće razmatrati i odobriti i drugačiju dinamiku otplate kredita.

4.2.5. Kamatna stopa

Tablica 6. Kamatne stope za različite skupine gospodarskih subjekata

SKUPINA GOSPODARSKIH SKUBJEKATA	KRITERIJI	KAMATNA STOPA
SKUPINA A	• koji ulažu na područja posebne državne skrbi ili potpomognuta područja – jedinice lokalne samouprave razvrstane u I., II., III i IV. skupinu ili brdsko planinska područja ili otoke ili poljoprivredu i ribarstvo ili • koji su dokazali tržišnu konkuretnost uspješnom prodajom na domaćem i/ili inozemnom tržištu	**2%** godišnje
SKUPINA B	• svi ostali mali i srednji poduzetnici	**4%** godišnje

Izvor: rad autora prema podacima sa službenih stranica HBOR-a, www.hbor.hr

Kamatna stopa je promjenjiva temeljem odluke Uprave HBOR-a, a prema kriterijima Odluke o kamatnim stopama i Pravilnika o načinu i rokovima obračuna kamata HBOR-a.

Obračun kamata obavlja se proporcionalnom metodom. Kamate za vrijeme korištenja kredita (interkalarne kamate), do prijenosa kredita u otplatu, obračunavaju se na iskorišteni iznos kredita u visini redovne kamate i naplaćuju kvartalno.

U sklopu Programa moguća su i sniženja kamatnih stopa i to u sljedećim slučajevima:

Mogućnosti sniženja godišnje kamatne stope od 2%:

- - 0,5 p.b. za zapošljavanje mladih
- - 0,422 p.b. za inovativna mala srednje kapitalizirana poduzeća
- - 0,572 p.b. za inovativna mala i srednja poduzeća.

Mogućnosti sniženja godišnje kamatne stope od 4%:

- - 1 p.b. za nove investicije
- - 0.5 p.b. za zapošljavanje mladih
- - 0,422 p.b. za inovativna mala srednje kapitalizirana poduzeća
- -0,572 p.b. za inovativna mala i srednja poduzeća.

Ovisno o mogućnostima krajnjeg korisnika kredita na ostvarenje prava na dodjelu državne potpore i/ili potpore male vrijednosti, kredit se odobrava uz opću kamatnu stopu koja se utvrđuje najmanje u visini referentne ili uz poticajnu kamatnu stopu odnosno efektivnu kamatnu stopu nižu od referentne.

Za potrebe odobravanja kredita za poduzeća iz Skupine A, HBOR provjerava i tržišnu konkurentnost i uspješna prodaja na domaćem i/ili inozemnom tržištu. Ocjenjuju se primjenom i ispunjenjem sljedećih kriterija:

- poslovni prihodi veći od poslovnih rashoda u prethodnoj godini;
- tekuća likvidnost veća od 0,8 (kratkotrajna imovina /kratkoročne obveze);

- koeficijent dugoročne financijske stabilnosti manji od 1,2 (dugotrajna imovina u odnosu na kapital, rezerve i dugoročne obveze);

- umanjeni valutno inducirani kreditni rizik (najmanje 30% poslovnih prihoda ostvarenih na stranim tržištima, odnosno najmanje 30% ostvarenih noćenja inozemnih gostiju od ukupno ostvarenih noćenja u prethodnoj poslovnoj godini). U slučaju kada korisnik kredita ostvaruje manje od 30% poslovnih prihoda na stranim ili međunarodnim tržištima, a član je grupe koja ostvaruje preko 30% poslovnih prihoda na stranim ili međunarodnim tržištima što je dokumentirano u konsolidiranim financijskim izvješćima grupe, smatra se kako je ispunjen kriterij umanjenog valutno induciranog kreditnog rizika.

Iznimno za korisnike kredita koji se bave iznajmljivanjem ležaja odnosno pružanjem usluga smještaja gostiju, umjesto kriterija iz alineje 2. i 3. može se alternativno uzeti kriterij minimalnog udjela kapitala, rezervi i zadržane dobiti u pasivi bilance u visini od 30%.

Kriteriji tržišne konkurentnosti i uspješne prodaje utvrđuju se na osnovi:

- financijskih izvješća gospodarskih subjekata za prethodnu poslovnu godinu (bilanca i račun dobiti i gubitka te za obrtnike prijavu poreza na dohodak, ovjereni od nadležnih osoba),

ili

- obrazaca TU-11, o dolascima i noćenjima turista za prethodnu godinu.

Državne potpore i učinak poticaja

Kreditiranje u režimu državne potpore moguće je samo u slučaju kada potpora ima učinak poticaja, odnosno ukoliko je poduzetnik/korisnik potpore podnio HBOR-u ili poslovnoj banci pisani zahtjev za potporu sadržanu u kreditu HBOR-a prije početka radova na projektu odnosno djelatnosti.

Početak radova znači početak građevinskih radova povezanih s ulaganjem ili prvu zakonski obvezujuću obvezu za naručivanje opreme ili bilo koju drugu obvezu zbog koje ulaganje postaje nepovratno, ovisno o tome koje od nabrojenog nastupi prvo, isključujući pripremne radove (kupnja zemljišta i pripremni radovi kao što je ishođenje dozvola i provođenje studija izvedivosti ne smatraju se početkom radova). U slučaju preuzimanja, početak radova znači trenutak stjecanja imovine koja je izravno povezana sa stečenom poslovnom jedinicom.

Kao opravdani troškovi na planiranom projektu mogu se priznati isključivo troškovi nastali nakon predaje pisanog zahtjeva za potporu HBOR-u.

Kod izravnog kreditiranja, pisanim zahtjevom za potporu u smislu propisa o državnim potporama smatra se:

- informacija namjeravanom ulaganju zajedno s dokazom o pravnoj osobnosti te dokumentima koji pružaju uvid u dosadašnje poslovanje, u namjeravano ulaganje i u ponuđene instrumente osiguranja, a koja se dostavlja u razdoblju do najviše 6 (šest) mjeseci prije podnošenja zahtjeva za kredit HBOR-u ili
- zahtjev za kredit zajedno s dokumentacijom propisanom programom kreditiranja.

Kod kreditiranja u suradnji s poslovnim bankama, pisanim zahtjevom za potporu u smislu propisa o državnim potporama smatra se:

- zahtjev za kredit koji je uz dokumentaciju potrebnu za obradu kredita predan poslovnoj banci, sukladno pravilima poslovne banke, a koji je predan u razdoblju do najviše 6 mjeseci prije nego je poslovna banka predala zahtjev za kredit HBOR-u

ili

- zahtjev za kredit koji je poslovna banka dostavila HBOR-u supotpisan od strane poduzetnika, ukoliko je između predaje zahtjeva za kredit poslovnoj banci i predaje zahtjeva HBOR-u prošlo više od 6 mjeseci.

4.2.6. Naknade

Naknada za obradu kreditnog zahtjeva:

- Iznosi 0,8% jednokratno na iznos odobrenog kredita, a najmanje 500,00 (petsto) kuna
- naplaćuje se prije ili istodobno s prvim korištenjem kredita .

Naknada za rezervaciju sredstva:

- obračunava se kvartalno u visini od 0,25% godišnje na iznos odobrenih, a neiskorištenih sredstava, počevši po proteku 30 dana od datuma ugovora o kreditu.

4.2.7. Instrumenti osiguranja

Za osiguranje urednog izvršenja obveza po kreditima HBOR prihvaća:

- mjenice i zadužnice,
- zalog ili fiducijarni prijenos vlasništva na imovini uz policu osiguranja imovine vinkuliranu u korist HBOR-a,
- bankarske garancije,
- jamstvo HAMAG-BICRO-a,
- druge uobičajene instrumente osiguranja u bankarskom poslovanju.

Kod kreditiranja putem poslovnih banaka krajnji korisnik dogovora instrumente osiguranja s poslovnom bankom.

Sve troškove u svezi pribavljanja instrumenata osiguranja i provedbe osiguranja te izmjena provedenih osiguranja snosi krajnji korisnik kredita i/ili izdavatelj instrumenata osiguranja.

4.2.8. Podnošenje zahtjeva i potrebna dokumentacija

Kreditiranje putem poslovne banke

Poslovna banka uz standardizirani obrazac zahtjeva za kredit HBOR-u dostavlja sljedeću dokumentaciju klijenta:

- (obrazac) Tablice za kredit putem PB: Podaci o ulaganju
- (obrazac) Izjava o potporama
- potvrda Porezne uprave o stanju obveza prema državi, ne starija od 30 dana od podnošenja zahtjeva
- godišnji financijski izvještaji za protekle dvije godine poslovanja.

Prema potrebi dostavlja i ostalu dokumentaciju:

- investicijsku studija ili poslovni plan
- dokumentaciju o ponuđenim instrumentima osiguranja (za nekretnine: elaborat procjene vrijednosti nekretnina i zemljišnoknjižni izvadak ne stariji od 30 dana od podnošenja zahtjeva).

Izravno kreditiranje

Podnositelj zahtjeva uz standardni obrazac zahtjeva za kredit HBOR-a, dostavlja i:

1. investicijski program (za ulaganja iznad 700.000 kn) ili poslovni plan (za ulaganja do 700.000 kn)
2. ugovore/predugovore/pisma namjere o otkupu proizvoda/poslovnoj suradnji i sl.
3. troškovnike/ponude/predračune (sukladno strukturi ulaganja)
4. tehničku dokumentaciju s pripadajućim dozvolama.

4.3. Rad HBOR-a u 2015. godini

U 2015. godini HBOR je kroz kreditiranje, osiguranje izvoznih potraživanja i izdavanje garancija podržao 2.589 projekata u ukupnom iznosu 12,4 milijarde kuna, što je povećanje od 127% u odnosu na broj projekata odobren u 2014. godini, s dvostruko većim iznosom.

Također, u 2015. godini značajno je povećana kreditna aktivnost HBOR-a. Tijekom 2015. godine odobreno je 2.285 kredita u ukupnom iznosu od 7,8 milijardi kuna, što je 2,5 puta veći broj odobrenih kredita od prethodne godine i najveći u dosadašnjem poslovanju HBOR-a. Na novoodobrene kredite alocirano je 7,3 milijardi kuna, što je dvostruko više nego u 2014. godini. Od ukupno odobrenih sredstava, 82% odobreno je za investicijska ulaganja, a 18% za obrtna sredstva. HBOR kreditna sredstva odobrava izravno ili putem poslovnih banaka. Udio izravno odobrenih kredita u 2015. godini je 57%. Sredstvima HBOR-a podržani su projekti iz sektora turizma, proizvodnje prehrambenih proizvoda i pića, poljoprivrede i ribarstva, metaloprerađivačke industrije, proizvodnje kemikalija i kemijskih proizvoda, drvoprerađivačke i papirne industrije, tekstilne i kožarske industrije te elektroindustrije.

Najbrojniji korisnici HBOR-ovih sredstava su upravo mala i srednja poduzeća, kojima je, po svim programima tijekom 2015. godine odobreno 2.147 kredita u iznosu od gotovo 3,2 milijarde kune, što predstavlja 94% ukupnog broja odobrenih kredita. U odnosu na 2014. godinu, u 2015. godini malim i srednjim poduzećima odobreno je 51% više kreditnih sredstava, te je podržan gotovo dvostruko veći broj projekata.[24]

[24]CEPOR, Izvješće o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj – 2016., http://www.cepor.hr/publikacijepolicy-dokumentiprezentacije/izvjesce-o-malim-i-srednjim-poduzecima/

Tablica 7. Pregled odobrenih kredita za mala i srednja poduzeća po grupama kredita HBOR-a u 2014. i 2015. godini

Programi kreditiranja HBOR-a	**2014.**			**2015.**		
	Broj odobrenih kredita	Ukupan iznos sredstava (mil. kn)	Prosječan iznos kredita (mil. kn)	Broj odobrenih kredita	Ukupan iznos sredstava (mil. kn)	Prosječan iznos kredita (mil. kn)
Krediti za MPS na **području od posebne državne skrbi i otocima i za poljoprivredu**	113	267,0	2,4	83	229,2	2,7
Krediti za MPS za **utemeljenje** poduzetništva i **razvoj** poduzetništva	311	730,1	2,3	1.305	1.470,4	1,1
Krediti za MPS za **turizam**	58	445,1	7,7	78	796,2	10,2
Krediti za MPS za financijsko **restrukturiranje**	4	4,2	1,1	4	11,0	2,7
Krediti za MPS za **izvoz**	95	363,0	3,8	67	216,0	3,2
Krediti za MPS za **obrtna sredstva**	147	291,5	2,0	610	456,2	0,7
UKUPNO	**728**	**2.100,9**	**2,9**	**2.147**	**3.179,0**	**1,5**

Izvor: rad autora prema podacima iz CEPOR Izvješću o malim i srednjim poduzetnicima u Hrvatskoj – 2016.

4.4. ESIF Krediti za rast i razvoj

2017. godine HBOR u suradnji s Europskom Unijom uvodi novi program kreditiranja malog i srednjeg poduzetništva. Riječ je o ESIF Kreditu za rast i razvoj koji je financijski instrument za koji sredstva osiguravaju Europski strukturni i investicijski fondovi (ESIF) i poslovne banke, u omjeru 50:50, i iz kojeg se financiraju nove dugoročne investicije malih i srednjih poduzetnika. U provedbi ovog financijskog instrumenta sudjeluju tri poslovne banke: Erste&Steiermärkische Bank d.d., Privredna banka Zagreb d.d. i Zagrebačka banka d.d., koje je za provedbu ovlastila Hrvatska banka za obnovu i razvitak (HBOR), kao upravitelj ESIF sredstava imenovan od Ministarstva regionalnoga razvoja i fondova Europske unije. Poslovna banka zaprima zahtjeve za kredit, te samostalno procjenjuje poduzetnika i njegovo ulaganje (investiciju) koje mora biti u skladu s ovim Programom kreditiranja, održivo s ekonomskog, tehničkog i financijskog aspekta te u skladu s pozitivnim propisima Republike Hrvatske.
U slučaju pozitivne ocjene poduzetnika i njegovog ulaganja (investicije), poslovna banka s poduzetnikom sklapa ugovor o kreditu u svoje ime i za svoj račun (u pogledu svog udjela u kreditu) te u ime i za račun HBOR-a (u pogledu ESIF udjela u kreditu). Potporu sadržanu u kreditu dodjeljuje HBOR.

Korisnici kredita su:

- mali i srednji poduzetnici sukladno važećoj definiciji EU
- koji posluju na teritoriju RH
- posluju najmanje 2 godine prije podnošenja zahtjeva za kredit što dokazuju službenim relevantnim godišnjim financijskim izvješćem
- koji planiraju ulaganja u prihvatljivim sektorima

Krediti su namijenjeni za nova ulaganja (investicije) i to kako slijedi:

Dugotrajnu materijalnu imovinu:

- Osnivačka ulaganja
- Kupnju zemljišta (do 10% iznosa kredita)
- Građevinski objekte (kupnju i/ili gradnju)
- Oprema i uređaji.

Dugotrajnu nematerijalnu imovinu ako se:

- upotrebljava u poslovnoj jedinici koja prima potporu
- vodi kao imovina koja se amortizira
- kupuje po tržišnim cijenama od treće osobe nepovezane s kupcem
- uključi u imovinu poduzetnika koji prima potporu i ostale povezana s projektom kojem se dodjeljuje potpora najmanje 3 godine.

Obrtna sredstva: vezana uz kreditirano ulaganje do najviše 30% iznosa ukupnog kredita.

Kredit se ostvaruje putem poslovnih banaka. Iznos kredita od 100.000 do 3.000.000 eura u kunskoj protuvrijednosti prema srednjem tečaju HNB-a na dan zaključenja ugovora . Za sektor turizam najviši iznos kredita je 10.000.000 eura. Poček je do 2 godine (za sektor turizma, u iznimnim slučajevima najviše 4 godine).

Rok otplate je:

- Do 12 godina uključujući poček
- za sektor turizma može se, u iznimnim slučajevima, razmotriti odobrenje kredita s rokom otplate do 17 godina, uključujući poček
- nije moguća izmjena roka otplate kredita.

Kamatna stopa na dio glavnice iz ESIF- a iznosi 0%, a na dio glavnice kredita kod poslovne banke ovisi o poslovnoj odluci banke.

U okviru ovog programa kreditiranja, korisnici kredita oslobođeni su plaćanja svih naknada koje se uobičajeno naplaćuju za obradu zahtjeva i za rezervaciju sredstava.

Instrumenti osiguranja koji se ugovaraju pri realizaciji kredita iz ovog programa za uredno izvršenje obveza po kreditima jesu sukladno procjeni/zahtjevu poslovne banke te za povrat dodijeljene regionalne potpore i potpore male vrijednosti 2 (dvije) zadužnice poduzetnika, pri čemu je iznos obje zadužnice zbroj potpora u kunama.[25]

[25]Program kreditiranja – ESIF Krediti za rast i razvoj, službene stranice HBOR-a, www.hbor.hr

5. PRIMJER IZ PRAKSE

Kao primjer mikro poduzetnika iz prakse koji je koristio kredit HBOR-a za financiranje vlastitog poslovanja u ovom radu se koristi poduzeće Špigula d.o.o. za prijevoz putnika morem.

Špigula d.o.o. (u daljem tekstu poduzetnik) je osnovana 06.05.2014. godine u Splitu. Poduzeće je osnovano i pokrenuto na temelju poduzetničke ideje za čiju je realizaciju i tražen kredit HBOR-a. Osnivač dolazi na ideju adaptacije starog ratnog desantnog jurišnog broda u turističke svrhe. Desantni jurišni brod Sv. Damjan jedno je od prvih plovila hrvatske ratne mornarice te je izniman proizvod Hrvatske kao zemlje cijenjene brodogradnje. Ideja poduzetnika bila je iskoristiti postojeći potencijal Hrvatskog nasljeđa za kreiranje jedinstvene, diferencirajuće i inovativne turističke ponude Srednje Dalmacije koja u to vrijeme, 2015., doživljava veliki procvat.

Financijska sredstva bila su potrebna za rekonstrukciju i prenamjenu broda u turističke svrhe i organizaciju primarno jednodnevnih izleta u okolici Splita i otoka te sekundarno za organizaciju noćnih partija namijenjenih domaćim i stranim gostima. Osoba poduzetnik, pokretač ideje i osnivač poduzeća Špigula d.o.o. posjedovao je istaknuto znanje i iskustvo u turističkoj, ugostiteljskoj i nautičkoj djelatnosti što je bilo potrebne za provođenje i ostvarivanje ciljeva projekta, ali i jedan od kriterija za predaju zahtjeva HBOR-u. Poslovnim planom je procijenjeno da su za ostvarenje projekta bila potrebna ulaganja od ukupno 125.500,00 eura. Poduzetnik je posjedovao 55.500,00 eura vlastitih sredstava dok je preostalih 70.000.,00 eura za nastavak pripremnih radova i početak radova na preinaci plovnog objekta te zatvaranje konstrukcije financiranja, bilo potrebno osigurati iz kredita HBOR-a.

Tablica 8. Investicije u osnovna sredstva

Projekcija ulaganja – Osnovna sredstva (u eurima)

Redni **broj**	**ULAGANJA U OSNOVNA SREDSTVA**	**I Z N O S (BEZ PDV-A)**	**u %**
1.1.	Brod (kupnja, prijepis, transport)	19.000	34,23
1.2.	Materijal za pripremu i početak rekonstrukcije (pile, sredstva za čišćenje, zaštitna oprema, drvni materijal, željezo..)	1.300	2,34
1.3.	Montaža skele, zaštitne ograde i natkrivanje broda	600	3,24

1.4.	Rezanje i uklanjanje nepotrebnih djelova broda i uklanjanje starih električnih, vodovodnih i hidrauličnih sistema	1.600	1,08
1.5.	Pjeskarenje dna , nanošenje zaštitnih među premaza i antivegetativnog sloja	2.800	5,04
1.6.	Čišćenje santini, povezivanje i bojanje istih	900	1,62
1.7.	Uklanjanje postojećih kormila i osovina istih te postavljanje centralnog kormila	1.100	1,98
1.8.	Prenamjena postojeće kabine, ugradnja prozora, vrata te ugradnja dvaju sanitarnih čvorova	4.100	7,39
1.9.	Izrada i ugradnja sunčane palube	2.600	4,68
1.10.	Priprema i bojanje broad	10.000	18,00
1.11.	Izrada i ugradnja glavne palube	4.900	8,82
1.12.	Skidanje, čišćenje i bojanje rampe	700	1,26
1.13.	Izrada i ugradnja zaštitne ograde naglavnoj i sunčanoj palubi	2.600	4,68
1.14.	Izrada i ugradnja klupi za krmeni dio i sunčanu palubu	3.300	5,95
	SVEUKUPNI TROŠKOVI	**55.500**	**100,00**

Tablica 9. Investicije u osnovna sredstva II

Projekcija ulaganja – Kredit banke (u eurima)

Redni **broj**	**ULAGANJA U OSNOVNA SREDSTVA**	**I Z N O S (IZNOS BEZ PDV-A)**	**u %**
1.1.	Projekti	4.000	5,71
1.2.	Hrvatski registarbrodova (pregledi, plovidbena dozvola)	5.000	7,14
1.3.	Strojarnica (motor, kopča, komande, auspuh, baterije,ventili,ventilacija, ugradnja…)	11.000	15,71
1.4.	Bow thruster, vinč, rampa, kormila (hidraulika)	6.000	8,57
1.5.	Elektro-instalacijskiradovi (agregat, baterije, sklopke, kabeli, punjač)	12.000	17,14
1.6.	Vodo-instalacijskiradovi (hidrofor, wc, pumpavode, cijevi)	2.500	3,57
1.7.	Navigacijska oprema (svijetla, WHF, GPS, ostalaoprema)	2.000	2,86
1.8.	Vatrogasna zaštita (obloge, aparati, pumpa, fiksnapumpa)	3.000	4,29
1.9	Odvodi i kanalizacija	500	0,71
1.10	Sigurnosna oprema (splavi, prsluci)	4.000	5,71
1.11	Ostala materijalna ulaganja (tende, otvori, plastika, drvo, inox, boja, potrošnimaterijal)	19.000	27,14
1.12	Glazba (+razglas)	1.000	1,43
	SVEUKUPNI TROŠKOVI	**70.000**	**100,00**

Iste godine kada je osnovano poduzeće HBOR-u je predan zahtjev za odobravanje kredita za razvitak malog i srednjeg poduzetništva i s ciljem ulaganja u turizam. Osim osnovne dokumentacije (obrazaca i sl.) izrađen je i poslovni plan koji je uključivao sredstva uz odobravanje kredita od 70.000,00 eura uz rok vraćanja od 6 godina, vrijeme počeka od 1 godine uz vraćanje u tromjesečnim anuitetima i kamatnom stopom od 3%. Prema planu dospijeće prve rate bilo je planirano za 30.09.2016. godine.

Tablica 10. Obveze prema izvoru financiranja (u eurima)

IZVOR	IZNOS	STRUKTURA
1. Vlastita sredstva	55.500,00	44,22%
2. Kredit banke	70.000,00	55,78%
UKUPNO	**125.500,00**	

Plan je sadržavao i projekciju ulaganja, raspodjele ukupnog prihoda, troškova i rashoda te ostalih financijskih pokazatelja koji su svjedočili o potencijalu projekta i riziku odobravanja kredita. Financijski pokazatelji i projekcije izrađeni su za 2015. - prvu godinu poslovanja te sedmogodišnje razdoblje od 2015. do 2020. s obzirom da je planirani povrat kredita u 6 godina.

Tablica 11. Račun dobiti i gubitka za 2015. (u eurima)

STRUKTURA	**2015**
1. UKUPNI PRIHODI	**156.320**
- prihodi od prodaje izleta/organiziranih tura	145.200
-prihod od prodaje pića	11.120
2. TR.POSLOVANJA	**84.161**
2.1. Nabavna vrijednost robe	4.000
2.2. Materijalni troškovi	30.536
2.3. Nematerijalni troškovi	49.625
3. AMORTIZACIJA	**6.000**
4. TROŠ.OSOBLJA	**33.040**
5. KAMATE	**1.050**
6. UKUPNI RASHODI	**124.251**
7. BRUTO DOBIT	**32.069**
8. POREZ NA DOBIT	6.414
9. NETO DOBIT	**25.655**

Tablica 12. Račun dobiti i gubitka 2015. – 2020. (u eurima)

PRIKAZ OSNOVNIH ELEMENATA POSLOVANJA I PLANOVA POSLOVANJA

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
1. UKUPNI PRIHODI	**156.320**	**167.136**	**170.294**	**182.356**	**191.423**	**191.423**	**200.947**
- prihodi od prodaje izleta	145.200	155.460	158.034	169.096	177.550	177.550	186.430
-prihod od prodaje pića	11.120	11.676	12.260	13.260	13.873	13.873	14.517
2. TR.POSLOVANJA	**84.161**	**86.249**	**88.279**	**90.390**	**92.442**	**92.422**	**97.579**
2.1. Nabavna vrijednost robe	4.000	4.200	4.410	4.610	4.700	4.700	5.100
2.2. Materijalni troškovi	30.536	31.063	32.025	32.025	33.015	33.015	34.697
2.3. Nematerijalni troškovi	49.625	50.986	51.844	53.755	54.727	54.727	57.782
3. AMORTIZACIJA	**6.000**	**12.000**	**12.000**	**12.000**	**12.000**	**12.000**	**12.000**
4. TROŠ.OSOBLJA	**33.040**	**33.040**	**33.040**	**33.040**	**33.040**	**33.040**	**36.344**
5. KAMATE	**1.050**	**2.021**	**1.628**	**1.208**	**888**	**368**	**26**
6. UKUPNI RASHODI	**124.251**	**133.310**	**134.947**	**136.638**	**138.370**	**137.830**	**145.949**
7. BRUTO DOBIT	**32.069**	**33.826**	**35.347**	**45.718**	**53.053**	**53.593**	**54.998**
8. POREZ NA DOBIT	6.414	6.765	7.069	9.144	10.611	10.719	11.000
9. NETO DOBIT	**25.655**	**27.061**	**28.278**	**36.574**	**42.442**	**42.874**	**43.998**

Ocjena projekta izvršena kroz statički i dinamički pristup ocjenjivanja. Svi statički projekti upućivali su na opravdanost navedene investicije. Dinamička analiza investicijskog projekta ukazivala je na opravdanost investicijskog projekta u svim aspektima. Radu su priložene i ostale metode ocjenjivanja: financijski tijek 2015. – 2021., ekonomski tijek 2015. – 2020., metoda razdoblja povrata investicijskih ulaganja i metoda neto sadašnje vrijednosti. Temeljem provedene ekonomsko-financijske analize utvrđeno je da će prihodi za promatrano razdoblje od 7 godina iznositi 1.259.899 eura, a ukupni rashodi 935.034 eura te ukupna neto dobit 349.218 eura. Svi ostali pokazatelji upućivali su na prihvatljivost investicijskog projekta za realizaciju. Bilo je vidljivo da će povećanje ekonomske snage poduzetnika biti toliko da će bez problema otplaćivati planirane anuitete te, s obzirom na ukupna privredna kretanja u turizmu, procijenjeno je da rizika plasmana kredita HBOR-a nije bilo.[26]

Konačno, odobren je kredit u iznosu zatraženih sredstava koje je poduzetnik iskoristio za pripremu rekonstrukcije i samu rekonstrukciju broda Sv. Damjan. Međutim, godinu dana

[26]Poslovni plan «Turistički brod Sveti Damjan» Špigula d.o.o., Split 2014.

nakon počeka ugovorenog početka otplate kredita, poduzetnik je zatražio dodatnu godinu počeka zbog sezonalne prirode turističkog poslovanja i neuobičajene dinamike ostvarivanja prihoda potrebnih za povrat sredstva. Zahtjev za produživanje počeka na 2 godine je odobren od strane HBOR-a te danas u 2018. godini poduzetnik uredno otplaćuje kreditne obveze, a brod Sv. Damjan sretno plovi mirnim morima.[27]

[27]Intervju s poduzetnikom i osnivačem poduzeća Špigula d.o.o.

6. ZAKLJUČAK

Malo i srednje poduzetništvo važan je segment hrvatskog gospodarstva, što zbog inovativne i stvaralačke energije i sklonosti ka pokretanju drugačijih i kreativnih projekata, što zbog ekonomskog aspekta i činjenice da je veliki generator novih radnih mjesta. No, kao što je analizirano u ovom radu, mala i srednja poduzeća se tijekom pokretanja i cjelokupnog poslovanja susreću s brojnim izazovima, pri čemu je najveći zasigurno dostupnost izvorima financiranjima i pronalazak financijskih sredstava za ostvarenje poduzetničkih projekata. Na temelju istraživanja sekundarnih podataka možemo zaključiti da Hrvatska banka za obnovu i razvitak doista ima važnu ulogu u rješavanju ovog izazova i otklanjanju problema njihovog financiranja. Podaci pokazuju da broj odobrenih kredita HBOR-a malim i srednjim poduzetnicima raste tijekom zadnjih godina što dokazuje da su mali i srednji poduzetnici uvidjeli prednosti kreditiranja putem HBOR-a u odnosu na «tradicionalne» modele financiranja (pr. direktno kod poslovnih banaka). Kao najvažnije prednosti HBOR-ovog Programa za razvitak malog i srednjeg poduzetništva možemo istaknuti povoljne kamatne stope, godinu dana počeka te sklonost kreditiranja rizičnijih investicija. Svakako je iznimno velika prednost i činjenica da korisnici kredita HBOR-a mogu biti i poduzeća koja posluju manje od dvije godine ukoliko je osoba poduzetnik stručnjak i posjeduje iznimno iskustvo u području poslovanja poduzeća. Međutim, na temelju razgovora s poduzetnikom koji je bio korisnik kredita HBOR-a dolazimo do zaključka da financijska sredstva koja su odobrena kreditom, nažalost nisu dostatna za financiranje cjelokupne investicije i projekta. To znači da poduzetnik u najvećem broju slučajeva mora posjedovati određena vlastita sredstva, a sredstva dobivena kreditom koristiti kao dodatna, kao veći kapital za pokretanje projekta ili za dovršavanje i zatvaranje financijske konstrukcije. No, zadnje aktivnosti HBOR-a u suradnji s EU (pr. ESIF krediti koji se odobravaju na veće iznose i duži niz godina) pokazuju da HBOR zaista ide u korak s potrebama hrvatskih malih i srednjih poduzetnika te zaista funkcionira kao vrijedna potpora njihovom radu, a time i hrvatskom gospodarstvu općenito.

LITERATURA

1. Bistričić, A., Značaj poslovanja malih i srednjih poduzeća u gospodarstvu Republike Hrvatske i gospodarstvima zemlja Europske Unije, Sveučilište u Rijeci, 2011.

2. CEPOR, Izvješće o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj – 2016., http://www.cepor.hr/publikacijepolicy-dokumentiprezentacije/izvjesce-o-malim-i-srednjim-poduzecima/

3. Kersan-Škrabić, Banković, I., Malo gospodarstvo u Hrvatskoj i ulazak u Europsku Uniju, Hrčak, 2008.

4. Model podjele rizika, cjeloviti tekst, https://www.hbor.hr/wp-content/uploads/2018/02/Model-podjele-rizikaletak-hrv.pdf

5. Ograničenja kreditiranja poslovnih subjekata u kojima udjele u vlasništvu imaju dužnosnici i članovi njihovih obitelji, https://www.hbor.hr/wp-content/uploads/2016/10/Ogranicenje-u-kreditiranju-drzavnih-duznosnika.pdf

6. Podrška konkurentnosti malog gospodarstva, HBOR, veljača 2015., službene stranice HBOR-a, www.hbor.hr

7. Ploh, M., Ograničenja i mogućnosti financiranja malih i srednjih poduzeća u Republici Hrvatskoj, stručni rad, 2017.

8. Poslovni plan «Turistički brod Sveti Damjan» Špigula d.o.o., Split 2014.

9. Program kreditiranja – ESIF Krediti za rast i razvoj, službene stranice HBOR-a, www.hbor.hr

10. Program kreditiranja razvitka malog i srednjeg poduzetništva, cjeloviti tekst programa, https://www.hbor.hr/kreditni_program/malo-srednje-poduzetnistvo/

11. Strategija razvoja poduzetništva u Republici Hrvatskoj 2013.-2020., http://www.europski-fondovi.eu/sites/default/files/dokumenti/Strategy-HR-Final.pdf

12. Učkar, D. i Grgić, J. (2016) Specifičnosti financiranja sektora malih srednjih poduzeća u Republici Hrvatskoj i usporedba sa stanjem u Europskoj uniji, u Stojanović, A. i Šimović, H. (ured), Aktualni problemi i izazovi razvoja financijskog sustava, Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet, str. 229.

13. Vidučić, Lj., Vidučić, V. i Boras, D. (2014) SMEs Access to Financein Croatia-Model Approach, Procee- dings International Science Conference, Lisbon: International Science Conference, str. 1041.

14. Zakon o Hrvatskoj banci za obnovu i razvitak, članak 10., https://www.zakon.hr/z/570/Zakon-o-Hrvatskoj-banci-za-obnovu-i-razvitak

15. Zakon o poticanju razvoja malog gospodarstva, proćišćeni tekst zakona NN 29/02, 63/07, 53/12, 56/13, 121/16 na snazi od 31.12.2016., www.zakon.hr

SAŽETAK

Mala i srednja poduzeća bitan su segment u gospodarstvu svih razvijenih zemalja pa tako i Hrvatske. Stoga je sustav kojim se strukturirano potiče njegov rast i razvoj nužan. Takve aktivnosti zahtijevaju velika sredstva koja poduzetnici najčešće nemaju stoga se okreću vanjskim izvorima financiranja. Jedan od najvažnijih izvora financiranja predstavlja Hrvatska banka za obnovu i razvoj koja je u 100% vlasništvu države. S ciljem praćenja zahtjeva poduzetništva, Hrvatska banka za obnovu i razvitak kreira i plasira brojne programe kreditiranja čiji se broj povećava iz godine u godinu. Cilj i predmet ovog je rada je upravo analiza HBOR-ovog Programa kreditiranja malog i srednjeg poduzetništva, njegovih ciljeva, modela, mogućih korisnika i uvjeta. Dodatno, rad obrađuje i primjer poduzetnika koji je u svom poslovanju koristio kredit iz istog Programa.

Ključne riječi: *Hrvatska banka za obnovu i razvoj, malo i srednje poduzetništvo, financiranje, program kreditiranja.*

SUMMARY

Small and medium-sized enterprises are a key segment in the economies of all developed countries including Croatia. Therefore, it's necessary to establish a system that encourages its growth and development. Such system and activities require great amount of funds entrepreneurs usually don't have. That is why they look for external sources of funding. One of the most important sources of funding is the Croatian Bank for Reconstruction and Development (HBOR), which is 100% owned by the state. In order to follow needs of entrepreneurs, HBOR creates various loan programs. The subject and goals of this paper is to precisely analyse Loan Program for Medium and Middle Enterprises, objectives of the program, loan models, potential loan users and overall loan conditions. In addition, the paper deals with an example of an entrepreneur who has used a loan from the same program for his business.

Key words: *Croatian Bank for Reconstruction and Development, small and medium enterprises, financing, loans.*

POPIS TABLICA

Tablica 1. Kategorije malih i srednjih poduzetnika 6

Tablica 2. Struktura poduzeća s obzirom na veličinu od 2011. do 2015. 7

Tablica 3. Veličina poduzeća i zaposlenost, ukupan prihod i izvoz u 2014. i 2015.godini 8

Tablica 4. Prilike i izazovi malih i srednjih poduzetnika 11

Tablica 5. Percepcija o raspoloživosti netradicionalnih izvora financiranja u 2014. i 2015. godini 14

Tablica 6. Kamatne stope za različite skupine gospodarskih subjekata 24

Tablica 7. Pregled odobrenih kredita za mala i srednja poduzeća po grupama kredita HBOR-a u 2014. i 2015. 31

Tablica 8. Investicije u osnovna sredstva: projekcija ulaganja - osnovna sredstva 34

Tablica 9. Investicije u osnovna sredstva: projekcija ulaganja - osnovna sredstva 35

Tablica 10. Izvori financiranja 36

Tablica 11. Račun dobiti i gubitka za 2015. (u eurima) 36

Tablica 12. Račun dobiti i gubitka 2015. – 2020. (u eurima) 37

POPIS SLIKA

Slika 1. Logotip HBOR-a 16

Slika 2. Organizacijska struktura HBOR-a 17

Slika 3. Poslovne banke uključene u Program kreditiranja 22

PRILOZI

Prilog 1. Financijski tijek 2015.- 2021. (u eurima)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
I. PRIMICI	**281.820**	**167.136**	**170.294**	**182.356**	**191.423**	**191.423**	**200.947**
01. UKUPAN PRIHOD	156.320	167.136	170.294	182.356	191.423	191.423	200.947
02. IZVORI FINANCIRANJA	0	0	0	0	0	0	0
03. OSTV.VRIJEDNOST	125.500	0	0	0	0	0	0
- OSNOV.SREDSTVA	120.000	0	0	0	0	0	0
- OBRTNA SREDSTVA	5.500	0	0	0	0	0	0
II. IZDACI	**124.665**	**135.075**	**144.016**	**147.782**	**150.881**	**150.569**	**151.949**
04. INV.U OSN.SREDSTVA	0	0	0	0	0	0	0
05. INV.U OBRTNA SREDSTVA	0	0	0	0	0	0	0
06. MATER.TROŠAK	30.536	31.063	32.025	32.025	33.015	33.015	34.697
07. NEMATE.TROŠAK	49.625	50.986	51.844	53.755	54.727	54.727	57.782
08. NAB.VRIJEDNOST ROBE	4.000	4.200	4.410	4.610	4.700	4.700	5.100
09. BRUTO PLAĆE	33.040	33.040	33.040	33.040	33.040	33.040	36.344
10. POREZI	6.414	6.765	7.069	9.144	10.611	10.719	11.000
11. KRED.OBVEZE	1.050	9.021	15.628	15.208	14.788	14.368	7.026
III. NETO PRMICI	**157.155**	**32.061**	**26.278**	**34.574**	**40.542**	**40.854**	**48.998**

Prilog 2. Ekonomski tijek 2015. – 2021. (u eurima)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
I. PRIMICI	**156.320**	**167.136**	**170.294**	**182.356**	**191.423**	**191.423**	**200.947**
01. UKUPAN PRIHOD	156.320	167.136	170.294	182.356	191.423	191.423	200.947
02. OSTV.VRIJEDNOST	0	0	0	0	0	0	0
- OSNOV.SREDSTVA	0	0	0	0	0	0	0
- OBRTNA SREDSTVA	0	0	0	0	0	0	0
II. IZDACI	**250.165**	**128.075**	**130.016**	**133.782**	**136.981**	**136.569**	**144.949**
03. INV.U OSN.SREDSTVA	120.000	0	0	0	0	0	0
04. INV.U OBRTNA SREDSTVA	5.500	0	0	0	0	0	0
05. MATER.TROŠAK	30.536	31.063	32.025	32.025	33.015	33.015	34.697
06. NEMATE.TROŠAK	49.625	50.986	51.844	53.755	54.727	54.727	57.782
07. NAB.VRIJEDNOST ROBE	4.000	4.200	4.410	4.610	4.700	4.700	5.100
08. BRUTO PLAĆE	33.040	33.040	33.040	33.040	33.040	33.040	36.344
09.FINANCIJSKI RASHODI	1.050	2.021	1.628	1.208	888	368	26
10. POREZI	6.414	6.765	7.069	9.144	10.611	10.719	11.000
11.OSTALI TROŠKOVI	0	0	0	0	0	0	
III. NETO PRMICI	**-93.845**	**39.061**	**40.278**	**48.574**	**54.442**	**54.854**	**55.998**

Prilog 3. Metoda povrata investicijskih ulaganja

GODINA	GODIŠNJI IZNOS KUMULATIVA	ČISTI PRIMICI	KUMULATIV ČISTIH PRIMITAKA	NEPOKRIVENE INVESTICIJE
2015	120.000	26.655	26.655	-93.345
2016	120.000	27.061	53.716	-66.284
2017	120.000	28.278	81.994	-38.008
2018	120.000	36.574	118.568	-1.432
2019	120.000	42.442	161.010	41.010
2020	120.000	42.874	203.884	83.884
2021	120.000	43.998	247.882	127.882

Prilog 4. Metoda neto sadašnje vrijednosti

GODINA	NOMINAL.NETO PRIMICI EKON.TIJEKA	DISKONTNI FAKTOR ZA STOPU 3%	SADAŠNJA VRIJEDNOST UZ STOPU 2%
2015	-93.845	1	-93.845
2016	39.061	0,9709	37.924
2017	40.278	0,9426	37.966
2018	45.574	0,9151	41.705
2019	54.442	0,8626	46.962
2020	54.854	0,8375	45.940
2021	55.998	0,8131	45.532